

ד. תזכיר

ועד הלשון העברית לממשלת ארץ-ישראל בדבר
 „כנסת ישראל שבארץ-ישראל” ושאר השמות הבאים
 בטופס העברי של חוקת הקהלות (תרפ"ח).

ועד הלשון העברית עיין בגוף השאלה ושמע את חות דעת חבריו שהשתתפו בתור מומחים בוועדת התקנות שליר הועד הלאומי ליהודי ארץ ישראל - הרב ש. אסף וה' א. מ. ליפשיץ - ואחרי שנשא ונתן בענין זה בישיבתו המיוחדת בכ"ג תשרי, מצא לנכון:

השם „עדה” משמש בספרות ובחיים בשביל התאחדות של יהודים למטרה דתית וצבורית, אפילו אם הם במספר לא יותר מעשרה איש (כמדבר י"ד, 37; סנהדרין א. ו.). בימי הבית השני ובמשך כל ימי-הבינים אין אנו מוצאים שהשתמשו במלה זו במובן קהלה (Social Community). בזמן החדש התחילו להשתמש בה יהודי המזרח והמערב כדי לסמן את החלקים הנפרדים (לפי לשונם וארץ מוצאם) של אוכלסי היהודים בעיר או במדינה מסוימת (בהולנד, באשכנז), בארץ-ישראל, כמו „עדת הספרדים בירושלים”, „עדת ישראל בברלין”.

בכדי לסמן את המושג Community משתמשים זה כמה דורות גם יהודי המזרח וגם יהודי המערב במלה „קהל” או „קהלה”, שהיא יותר מקיפה מן המלה „עדה” ושהיא מציינת את הקבוץ המאוחד של יהודי המקום.

השם „כנסת” (כנסיה) תוראתו הרגילה - קבוץ הקיים לשם מטרה צבורית (דתית או לאומית) ובמובן זה הוא שגור גם בצורתו הלועזית: Synagoge Ecclesia (Krauss: Synagogale Altertümer - Berlin-Wien 1922). השם „כנסת ישראל” סתם בלי כל תוספת הוא משותף לכל קבוץ יהודים Jostrow 650: the Congregation of Israel, the Ecclesia; Levy Wörterbuch Leipzig 1879, II 365: „Die Gemeinde Israels”.

השם „כנסת ישראל שבמדינה פלונית” (במקרה שלפנינו, „כנסת ישראל שבארץ ישראל”) מסמן את כלל הקבוץ היהודי שנאותה מדינה... Jewish Community of שם זה נמצא כבר במדרש תהלים (פרשה י"ח פסוק י"א, הוצאת בובר עמ' 141): „כנסת ישראל שבבבל”, והוא רגיל גם אצל החכמים והסופרים

העברים של המאה הי"ט, שהטביעו את חותמם על הסגנון הספרותי של זמננו, ביחוד אצל ר' זאב יעבץ וש. פ. רבינוביץ (ראה. למשל, ש. פ. רבינוביץ בתרגום "דברי ימי ישראל" של פרופ' צבי גריץ, חלק ח' ספר א', ורשא תרנ"ט. עמ' 11, "כנסת ישראל באירופה"; עמ' 47, "כנסת ישראל באוסטריה").

לפי זה נקראה גם התאחדות הקהלות בבריטניה שבראשה עומד הרב הכולל באופן רשמי: בשם "ק"ק (קהלה קדושה) כנסת ישראל", שהוא מתאים לשמה האנגלי (the united hebrew congregation of the british empire). בעוד שהמתבדלים שיצרו להם התאחדות דתית מיוחדת (שבראשה עומד הרב שיגפלד) קוראים לעצמם "עדת ישראל" ואינם מוצאים מקום להסוס כל שהוא, שע"י התבדלותם מ"כנסת ישראל שבבריטניה" יואו אותם כאילו יצאו מכלל ישראל. כמו כן העדות המתבדלות מ"כנסת ישראל שבארץ ישראל" אין להן מקום לשום חששות בעולם. הדבר ברור ומפורסם, כי השם שנמצא למתאים בשביל מוסדות היהודים במטרופולין של בריטניה מתאים בהחלט גם בשביל ארץ ישראל. על יסוד כל הנמוקים הללו ועל יסוד כל פרטי הדעות, שהובעו בשעת המשא והמתן בועד הלשון, מאשר הועד פה אחד, כי השם "כנסת ישראל שבארץ ישראל" שנקבע על ידי ועדת התקנות שליד הועד הלאומי ליהודי ארץ ישראל ובהשתתפותם של חברי ועד הלשון בשביל המושג Jewish Community of Palestine זה השם "קהלה" בשביל המושג Local Community הם ישרים ונכונים מן הצד המדעי הלשוני ואינם סובלים תמורה על ידי שמות אחרים איוו שהם.

נשיאי ועד הלשון העברית: דוד ילין, ד"ר א. מוזיא

מזכיר הועד: ד"ר ש. איזנשטדט.